

UN MÓN DE SONS C

QUADERN D'ACTIVITATS

Germán Monferrer Quintana
Juan Ángel Picazo López

**TABARCA
ECIR
MARFIL**

ÍNDIX

UNITAT 1	
<i>L'ORIGEN DE LA NOSTRA MÚSICA.</i> L'Edat mitjana	6
UNITAT 2	
<i>LA POLIFONIA ES POSA DE MODA.</i> El Renaixement	24
UNITAT 3	
<i>LA MÚSICA COM A LUXE.</i> El Barroc	42
UNITAT 4	
<i>L'ORDRE I LA CLARETAT EN LA MÚSICA.</i> El Classicisme	62
UNITAT 5	
<i>LA MÚSICA COM A EXPRESSIÓ DELS SENTIMENTS.</i> El Romanticisme	82
UNITAT 6	
<i>LA REVOLUCIÓ MUSICAL.</i> La música contemporània	106
BLOC 2. ESCOLTA I VISIONAT	
Relació d'audicions i projeccions	122
BLOC 5. CREACIÓ I PRÀCTICA MUSICAL	
Relació de bases d'ukelele i de creació	128
BLOC 6. INTERPRETACIÓ MUSICAL	
Relació de bases d'interpretació	129

UNITATS	1. CONTEXTOS I CULTURES MUSICALS	2. ESCOLTA I VISIONAT	3. ALTRES DADES D'INTERÉS
<p>1 L'ORIGEN DE LA NOSTRA MÚSICA</p> <p>L'Edat mitjana</p>	<p>1.1. Viatgem per la història Edat mitjana</p> <p>Una curiositat Activitats 8 projeccions</p>	<p>2.1. Música religiosa 2.2. Música profana 2.3. Instruments 2.4. Ordrenem conceptes</p> <p>Activitats 10 projeccions 12 audicions</p>	<p>3.1. Aires de renovació 3.2. Compositores i compositors 3.3. Assimilem conceptes</p> <p>Activitats 2 projeccions 4 audicions</p>
<p>2 LA POLIFONIA ES POÇA DE MODA</p> <p>EI RENAIXEMENT</p>	<p>1.1. Viatgem per la història Renaixement</p> <p>Una curiositat Activitats 11 projeccions</p>	<p>2.1. Música religiosa 2.2. Música profana 2.3. Instruments 2.4. Ordrenem conceptes</p> <p>Activitats 5 projeccions 7 audicions</p>	<p>3.1. Formes religioses 3.2. Formes profanes 3.3. Espanya 3.4. Compositores i compositors 3.5. Assimilem conceptes</p> <p>Activitats 2 projeccions 3 audicions</p>
<p>3 LA MÚSICA COM A LUXE</p> <p>EI BARROC</p>	<p>1.1. Viatgem per la història Barroc</p> <p>Una curiositat Activitats 9 projeccions</p>	<p>2.1. Música instrumental 2.2. Música vocal 2.3. Instruments 2.4. Ordrenem conceptes</p> <p>Activitats 6 projeccions 21 audicions</p>	<p>3.1. Formes instrumentals 3.2. Formes vocals 3.3. Espanya 3.4. Compositores i compositors 3.5. Assimilem conceptes</p> <p>Activitats 14 projeccions 3 audicions</p>
<p>4 ORDRE I CLARETAT EN LA MÚSICA</p> <p>EI CLASSICISME</p>	<p>1.1. Viatgem per la història Classicisme</p> <p>Una curiositat Activitats 6 projeccions</p>	<p>2.1. Música instrumental 2.2. Música vocal 2.3. Instruments 2.4. Ordrenem conceptes</p> <p>Activitats 6 projeccions (llibre) 13 projeccions (quadern) 9 audicions</p>	<p>3.1. Formes instrumentals 3.2. Compositores i compositors 3.3. Assimilem conceptes</p> <p>Activitats 5 projeccions 5 audicions</p>
<p>5 MÚSICA COM A EXPRESSIÓ DE SENTIMENTS</p> <p>EI ROMANTICISME</p>	<p>1.1. Viatgem per la història Romanticisme i Nacionalisme</p> <p>Una curiositat Activitats 6 projeccions</p>	<p>2.1. Música instrumental 2.2. Música vocal 2.3. Instruments 2.4. Ordrenem conceptes</p> <p>Activitats 11 projeccions (llibre) 6 projeccions (quadern) 18 audicions</p>	<p>3.1. El Nacionalisme 3.2. Compositores i compositors del Romanticisme 3.3. Compositores i compositors del Nacionalisme 3.4. Assimilem conceptes</p> <p>Activitats 13 projeccions 6 audicions</p>
<p>6 LA REVOLUCIÓ MUSICAL</p> <p>La MÚSICA CONTEMPORÀNIA</p>	<p>1.1. Viatgem per la història Impressionisme i música contemporània</p> <p>Una curiositat Activitats 10 projeccions</p>	<p>2.1. Música impressionista 2.2. Música contemporània 2.3. Instruments 2.4. Ordrenem conceptes</p> <p>Activitats 17 projeccions 11 audicions</p>	<p>3.1. Partitures 3.2. Compositores i compositors 3.3. Assimilem conceptes</p> <p>Activitats 11 projeccions</p>

4. INFLUÈNCIA DE LA MÚSICA EN LA MÚSICA ACTUAL	5. CREACIÓ I PRÀCTICA	6. INTERPRETACIÓ MUSICAL
<p>4.1. L'Edat mitjana en la música actual</p> <p>Activitats 6 projeccions</p>	<p>5.1. Creació musical – L'altura – La duració Activitats</p> <p>5.2. Creació i Improvisació 1 base</p> <p>5.4. Pràctica ukelele 1 projecció 1 base</p> <p>5.5. Recursos digitals</p>	<p>Quen a Omagen (2 veus) Ut queant laxis Gladiator (instrumental Orff)</p> <p>3 projeccions</p>
<p>4.1. El Renaixement en la música actual</p> <p>Activitats 8 projeccions</p>	<p>5.1. Creació musical – Els compassos – Línies divisòries Activitats</p> <p>5.2. Creació i Improvisació 1 base</p> <p>5.3. Creació escènica</p> <p>5.4. Pràctica ukelele 1 projecció 1 base</p> <p>5.5. Recursos digitals</p>	<p>Ay, triste que vengo (2 veus) Una sañosa porfía Mamma mia</p> <p>3 projeccions</p>
<p>4.1. El Barroc en la música actual</p> <p>Activitats 7 projeccions</p>	<p>5.1. Creació musical – Intervals – Tons i semitons – Sons alterats Activitats</p> <p>5.2. Creació i Improvisació 1 base</p> <p>5.4. Pràctica ukelele 1 projecció 1 base</p> <p>5.5. Recursos digitals</p>	<p>La tardor (2 veus) Aria en Re Festa pagana (instrumental Orff)</p> <p>3 projeccions</p>
<p>4.1. El Classicisme en la música actual</p> <p>Activitats 4 projeccions</p>	<p>5.1. Creació musical – Intervals harmònics – L'harmonia Activitats</p> <p>5.2. Creació i Improvisació 1 base</p> <p>5.3. Creació escènica</p> <p>5.4. Pràctica ukelele 1 projecció 1 base</p> <p>5.5. Recursos digitals</p>	<p>Quartet de l'emperador (2 veus) Dona nobis pacem The Wall</p> <p>3 projeccions</p>
<p>4.1. El Romanticisme i el Nacionalisme en la música actual</p> <p>Activitats 7 projeccions</p>	<p>5.1. Creació musical – El tempo – Indicacions de tempo Activitats</p> <p>5.2. Creació i Improvisació 1 base</p> <p>5.4. Pràctica ukelele 1 projecció 1 base</p> <p>5.5. Recursos digitals</p>	<p>El Moldava (2 veus) El príncep Igor O son do ar (instrumental Orff)</p> <p>3 projeccions</p>
<p>4.1. Música contemporània en la música actual</p> <p>Activitats 9 projeccions</p>	<p>5.1. Creació musical – Tresets – Dosets Activitats</p> <p>5.2. Creació i Improvisació 1 base</p> <p>5.3. Creació escènica</p> <p>5.4. Pràctica ukelele 1 projecció 4 bases</p> <p>5.5. Recursos digitals</p>	<p>Radioactivity Pavana de Fauré Bolero de Ravel</p> <p>3 projeccions</p>

UNITAT 1. L'ORIGEN DE LA NOSTRA MÚSICA

L'Edat mitjana

BLOC 1 CONTEXTOS I CULTURES MUSICALS

1. Entre les opcions que t'ofereim, tria la resposta correcta per a cadascun dels enunciats plantejats.

Cronologia de l'Edat mitjana.

- L'Edat mitjana és un període històric que comença amb el naixement del Cristianisme i conclou a la fi del segle XIV.
- L'Edat mitjana és un període històric que comença amb el naixement del Cristianisme i conclou a la fi del segle XV.
- L'Edat mitjana és un període històric que comença amb la caiguda de l'Imperi Romà i conclou a la fi del segle XVI.

Etales de l'Edat mitjana.

- L'Edat mitjana es divideix en tres etapes, en aquest ordre: l'alta Edat mitjana, la mitja Edat i la baixa Edat mitjana.
- L'Edat mitjana es divideix en dues etapes, en aquest ordre: la baixa Edat mitjana i l'alta Edat mitjana.
- L'Edat mitjana es divideix en dues etapes, en aquest ordre: l'alta Edat mitjana i la baixa Edat mitjana.

La música religiosa de l'Edat mitjana.

- La música religiosa d'aquest període es concentra fonamentalment als monestirs i abadies.
- La música religiosa d'aquest període es concentra fonamentalment a les sales de concerts i a les esglésies.
- En aquest període encara no s'havia creat la música religiosa.

La música profana de l'Edat mitjana.

- Aquesta música era interpretada fonamentalment per compositors famosos.
- La música profana de l'Edat mitjana era interpretada per cantants famosos a les sales de concerts.
- Els joglars i els trobadors eren els que conreaven la música profana amb les seues cançons.

Qui és el Papa Gregori I el Gran?

- És el nom del Papa que tenim en l'actualitat.
- Va ser un Papa que es va encarregar de recopilar i unificar la música religiosa, la qual cosa va donar lloc al cant oficial de l'Església catòlica, anomenat també cant gregorià.
- Era un Papa compositor, que en l'Edat mitjana va dedicar la seua vida a compondre tota la música religiosa d'aquest període.

2.1. LA MÚSICA RELIGIOSA EN L'EDAT MITJANA

Audició 1

Crux Fidelis

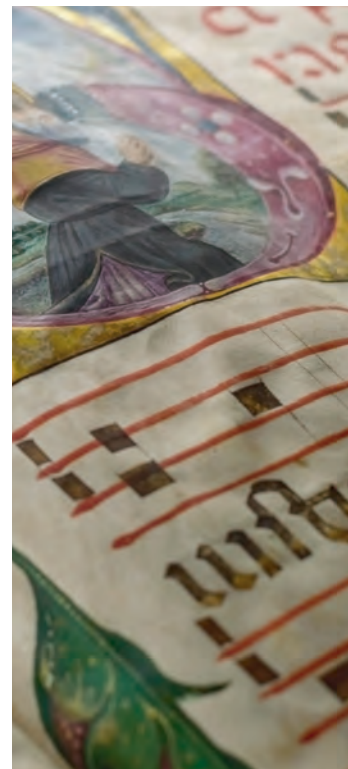
Aquesta audició és d'una obra representativa de l'anomenat cant gregorià. Pots seguir el text mentre l'escoltes.

Crux Fidelis

«Crux fidelis, inter omnes
Arbor una nobilis:
Nulla talem silva profert,
Fronde, flore, germine.
Dulce lignum, dulce clavo,
Dulce pondus sustinens
Pange, lingua, gloriosi
Praelium certaminis,
Et super Crucis trophaeo,
Dic triumphum nobilem:
Qualiter Redemptor orbis
Immolatus vicerit.»

Crux Fidelis

Oh Creu fidel, el més noble dels arbres:
cap arbre al bosc es cria
semblant a aquest
abundant en ombra, flors i fruits.
Oh dolça fusta, oh dolç clau,
dolç el pes que sostens.
Canta, llengua,
la gloriosa victòria d'aquesta lluita,
i sobre el trofeu de la Creu,
parla del noble triomf,
que el Redemptor del món,
immolat, ha vençut.

1. CARÀCTER

Els cants gregorians s'usaven per a l'oració i la comunicació amb Déu.

a. Tria les paraules que millor definisquen el caràcter d'aquesta música.

☐ DIVERSIÓ	☐ MEDITACIÓ	☐ RECOLLIMENT
☐ ENTRETENIMENT	☐ REFLEXIÓ	☐ DANSAR

2. GÈNERE

El papa Gregori I el Gran es va encarregar de dirigir la recopilació dels diversos cants que existien per convertir-los en el cant oficial de l'Església catòlica.

Observa la partitura d'un cant gregorià i contesta les preguntes plantejades.

vi
A - gnus De- i, * qui tol- lis peccá- ta mun- di: mi- se- ré- re no- bis.
Agnus De- i, * qui tol- lis peccá- ta mun- di: mi- se- ré- re no- bis.

- a. Ja saps que la pauta actual en què s'escriu la música és el pentagrama. Indica el número de línies que tenen les partitures medievals i el nom que reben (recorda que tetra = quatre)
- _____
- b. Indica la diferència que hi ha entre les pliques i caps de les notes respecte de la notació actual.
- PLIQUES _____
- CAPS _____
- c. Per què creus que no apareix el nom del compositor? _____
- d. Llegeix el text i indica l'idioma en què es canta. _____

3. MOVIMENT I COMPÀS

Aquesta música té un ritme natural i lliure basat en el text, ja que no existia el concepte de pulsació i compàs com el coneixem actualment.

- a. Observa la partitura i assenjala si té indicador de compàs. _____
- Per què creus que això és així? _____
- b. Quina peculiaritat tenen les línies divisòries en la partitura gregoriana? _____
- _____

4. DINÀMICA I MATISOS

Els matisos són signes que apareixen en les partitures des del segle XVII per a indicar la intensitat amb què s'ha d'interpretar un passatge concret.

- a. Creus que aquesta partitura té indicacions de matisos? _____
- b. Explica la teua resposta. _____
- _____

5. INSTRUMENTACIÓ

Els cants gregorians eren interpretats per cors de monjos, però no sempre cantaven de manera conjunta sinó que de vegades feien algunes combinacions en la intervenció de les veus.

Principalment trobem dues maneres d'interpretar els cants:

1. **Directa:** quan el cant el realitza únicament un solista o un cor.
2. **Responsorial:** quan al llarg del cant hi ha una alternança entre el cantant solista i el cor.

- a. Escolta aquestes audicions i escriu la manera com són interpretades.

Audició 2

Adorabo _____

Audició 3

Sanctus _____

b. Sempre es feia servir un tipus de veu, ja que algunes estaven prohibides. Indica quines i per què.

---

c. Escriu el nom de les veus que apareixen en aquesta audició. _____

---

6. MELODIA

En aquest tipus de cants hi ha diferents formes de combinar la melodia amb el text:

1. **Estil sil·làbic:** cada síl·laba del text sol coincidir amb un so.
2. **Estil melismàtic:** cada síl·laba del text es correspon amb diversos sons.

a. Escolta aquestes audicions i escriu la manera com es combina la melodia amb el text.

Audició 4

Kyrie _____

Audició 5

Te lucis ante terminum _____

7. TEXTURA

Tot i que en aquestos cants intervenen diverses veus, es tracta d'interpretacions bastant senzilles.

a. Creus que aquestos cants tenen algun tipus d'acompanyament? _____

b. Com s'anomena aquesta forma de cantar? _____

c. Assenyala el nom d'aquest tipus de textura. _____

8. FORMA

Aquestos càntics s'interpretaven en dos moments fonamentals:

- a. En la **Santa Missa**, en la qual apareixien al costat de les lectures i pregàries... En la missa s'usaven cants com el *Kyrie Eleison*, (Senyor tingueu pietat), el Gloria, el Credo, el *Sanctus* i l'*Agnus Dei* (Anyell de Déu).
- b. En l'**Ofici Diví** s'entonaven càntics al llarg del dia, durant unes hores concretes en què els monjos anaven a la capella a pregar.

a. Fixa't en el text de l'inici de la partitura gregoriana anterior i esbrina en quin moment es cantava i què significa.

2.2. LA MÚSICA PROFANA A L'EDAT MITJANA

Audició 6

Muito devemos varoes Cantiga núm. 2

Muito devemos, varões,
loar a Santa Maria,
que sas graças e seus dões
dá a quen por ela fia.
Sen muita de bõa manna,
que deu a un seu prelado,
que primado foi d'España
e Affons' era chamado,
deu-l' ha tal vestidura
que trouxe de Parayso,
ben feyta a ssa mesura,
porque metera seu siso
en a loar noyt' e dia.
Poren devemos, varões...

Barons, molt hem
de lloar a Santa Maria,
que atorga les seues gràcies i els seus dons
a qui confia en ella.
A un prelat seu,
que va ser primat d'Espanya
i s'anomenava Ildefons,
a més de les seues bones dots,
li va donar un vestit
que va dur del Paradís,
ben fet, a la seua mida,
perquè ell havia posat tot el seu enteniment
a lloar-la de nit i de dia.
Barons, molt hem...

a. Tria els termes que millor definisquen el caràcter d'aquesta música.

☐	☐	☐	☐
☐ GRANDIÓS	☐ FOLKLÒRIC	☐ ENTRETINGUT	☐ BALLABLE
☐ ESTRIDENT	☐ DIVERTIT	☐ MISTERIÓS	☐ TENEBRÓS

b. Assenyala la resposta correcta.

- Les cantiques eren interpretades pels monjos.
 Els trobadors eren els qui habitualment interpretaven aquesta música.

El Papa era l'encarregat d'interpretar aquestos cants medievals.

c. Acabes de sentir una cantiga d'Alfons X el Savi. En quin idioma l'han cantada? _____

Audició 7

Santa Maria Strela do dia

d. El ritme d'aquestes composicions està molt influït per la dansa. Cerca la pulsació. Indica si es tracta d'una pulsació lliure o marcada. _____

e. Recordres si en aquesta època s'escriuen indicacions de matís en les partitures? Per què? _____

f. Pel que fa a la instrumentació usada, hi ha diferències notables si la comparem amb la música religiosa:

f.1. Indica la diferència que trobes pel que fa a les veus que hi intervenen. _____

f.2. Quant a la instrumentació, també hi ha un canvi molt notable. Quin és? _____

---

g. Aquestes cançons no solien ser interpretades per músics professionals, entre altres coses perquè no existia aquesta situació; es tracta, per tant, de cançons que no tenien una gran exigència en la tècnica vocal. D'entre aquests tipus de línia melòdica, assenyala el que s'utilitzava en aquests cants.

- Línia melòdica en ziga-zaga (gran ondulació)
- Tipus no melòdic
- Línia melòdica d'ondulació suau
- Línia melòdica plana

Audició 8

Muito devemos varoes (fragment final 1)

h. Escolta aquest breu fragment i observa les melodies que interpreten la veu i la flauta.

h.1. La veu i la flauta interpreten la mateixa melodia? _____

h.2. Quin tipus de textura realitzen? _____

Audició 9

Muito devemos varoes (fragment final 2)

i.1. La veu i la flauta interpreten la mateixa melodia? _____

i.2. Quin tipus de textura realitzen? _____

j. ESCRIU la forma musical que correspon a aquests enunciats:

j.1. Cants de ronda: _____ i

---

j.2. Dansa medieval d'un cavaller i una pastora: _____

j.3. Dansa d'origen francès: _____

2.3. CONEIX ELS INSTRUMENTS MEDIEVALS

a. En aquesta sopa de lletres es troben amagats diversos instruments usats en la música profana de l'Edat mitjana. Prova a trobar-los.

1. A Espanya, instrument de corda fregada que sona quan s'acciona un manubri amb una roda que frega les cordres. _____
2. Instrument de corda puntejada d'origen àrab. _____
3. Tamboret en forma de copa i cos de fusta o ceràmica que es tocava recolzat sobre el muscle i que pertany a la família de percussió. _____
4. Dins de la família de vent, espècie de trompeta recta que servia per a anunciar l'arribada d'un príncep o d'un rei. _____
5. De la família de vent, gaita gallega, decorada amb caps tallats d'hòmens i d'animals.
_____

I	D	O	P	Ñ	H	Y	E	R	T	W	D	R	C	V	B
Q	A	S	C	X	Z	T	G	B	N	Y	U	M	L	U	A
A	R	T	Y	R	B	B	C	E	U	I	A	K	S	R	P
P	B	Y	I	A	X	U	M	E	B	V	L	S	B	M	B
A	U	R	U	T	V	C	H	J	S	C	B	Z	X	W	O
L	K	V	A	S	Q	I	A	N	O	F	N	A	Z	T	Y
R	A	N	C	O	R	N	A	M	U	S	A	D	A	W	P
Q	Ñ	P	N	B	T	A	E	D	C	V	U	I	O	N	R

b. Perquè tingues una idea de com sonaven aquestos instruments antics, tot seguit en sentirem alguns. Presta atenció a les audicions i contesta les preguntes plantejades.

Audició 10

b.1. L'instrument que apareix en aquesta audició és un instrument medieval que podríem dir que s'assembla a una gaita. Escolta amb atenció i indica'n el nom i la família a la qual pertany.

_____

Audició 11

b.2. Aquesta audició pertany a un instrument medieval de la família de corda puntejada. Podem dir que és un antecessor de la guitarra.

De quin instrument es tracta? _____

Audició 12

b.3. En aquesta cançó apareixen instruments de tres famílies diferents.

a. Sabries dir el nom de les famílies instrumentals que apareixen en aquesta audició?

---

b. Ara busca en el llibre de text i, en les famílies que has escrit, indica el nom dels possibles instruments que apareixen.

• Família de: _____ Instrument _____

• Família de: _____ Instrument _____

• Família de: _____ Instrument _____

2.4. ORDRENM CONCEPTES

Usa convenientment les paraules que et facilitem tot seguit i obtindràs un resum amb les característiques principals de la música religiosa (M.R.) i de la música profana (M.P.) de l'Edat mitjana.

rondó, femenines, heterofonia, trobadors, suau,
masculines, marcat, text, ondulada, anònims, lliure, diversió,
intensitat, monofònica, oració, llatí, melismàtica

Caràcter

M.R. Els cants gregorians s'usaven per a l' _____ i a la comunicació amb Déu.

M.P. És una música destinada a l'entreteniment i a la _____.

Gènere

M.R. Es tracta de cants _____, ja que el seu autor és desconegut (sols fins al segle IX) i l'idioma que s'hi usa és el _____

M.P. Les cançons (text i música) són compostes pels _____ i interpretades en llengua vernacla (la pròpia de cada país).

Moviment i compàs

- M.R.** Els cants presenten un ritme _____ i natural basat en el text.
- M.P.** Es tracta de composicions amb un ritme _____ influït per la dansa.

Dinàmica i matisos

- M.R.** En els cants gregorians s'usa una intensitat _____, encara que no existeixen les indicacions de matís.
- M.P.** No utilitza canvis de _____ i, si en ocasions ho sembla, és pel número d'instruments que hi intervenen.

Instrumentació

- M.R.** Són cants interpretats exclusivament per veus _____ a *cappella*, de manera directa o sponsorial.
- M.P.** En les cançons s'usen veus masculines i _____, i de tots els instruments de l'època, pertanyents a les famílies de vent, corda i percussió.

Melodia

- M.R.** La manera de combinar la melodia amb el text pot ser de forma sil·làbica (Un so = un síl·laba) o _____ (diversos sons = una síl·laba)
- M.P.** Com que és una música interpretada per músics no professionals i, per tant, de poca exigència vocal, usa una melodia _____ (fàcil d'entonar i de recordar).

Textura

- M.R.** En el cant gregorià s'usa una textura _____
- M.P.** En les cançons predomina la textura monofònica i en molts casos la d'una variant d'aquesta, l' _____

Forma

- M.R.** La música es desenvolupa en relació al _____ i en funció del moment i lloc on s'interpreta.
- M.P.** La forma ve condicionada pel text. Entre les més habituals: balada, pastorel·la, virolai i _____

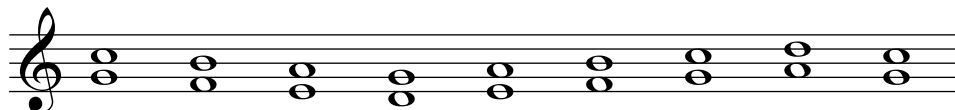

3.1. AÍRES DE RENOVACIÓ EN LA MÚSICA MEDIEVAL

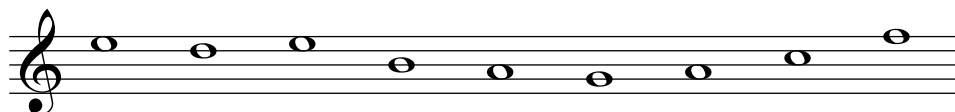
Naix la polifonia: sorgeixen les melodies simultànies

1. L'*organum*

- a. Traça una línia que unisca els caps de les notes de cadascuna de les veus i observaràs com les dues línies melòdiques segueixen la mateixa direcció, encara que a una distància de 4a.

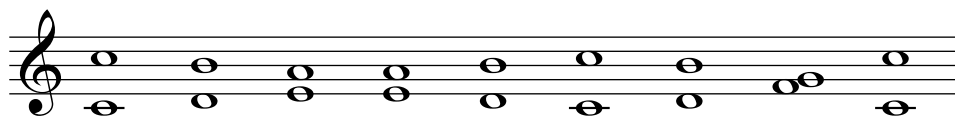

- b. Partint de la melodia que t'ofereixo, realitza un *organum* a distància de 5a descendent.

2. El *discantus*

- a. Traça una línia que unisca els caps de les notes de cadascuna de les veus i extrau les teues conclusions.

- b. Partint de la melodia que t'ofereixo, realitza un *discantus*.

3.2. COMPOSITORES I COMPOSITORS DE L'EDAT MITJANA

L'Ars Antiqua (segles XII-XIII)

El motet és la forma polifònica més important de l'època. Els primers solien ser a tres veus i, de vegades, consistien en un *organum* o *discantus* al qual s'afegia una nova veu. Un dels trets més cridaners dels motets és la politextualitat, és a dir, que cada veu té una lletra diferent. Així ocorre en la partitura següent, que tracta sobre el pregó d'un venedor ambulat i en la qual les veus superiors celebren la vida alegre de París.

On parole
(Motete) Anònim

Alt
On pa-ro - le de ba tre et de van-ner et de fo-ir et de han - ner

Tenor
A Pa-ris soir et ma - tin Truev' on

Baix
Fre - se nou - ve - le! Mue - re fran

a. Si comparem el número de veus que té un *organum* o *discantus*, quina diferència hi trobem?

---

b. Uneix els caps dels sons que interpreten les dues veus inferiors i contesta les qüestions següents.

b.1. Es mouen per moviment paral·lel o contrari? _____

---

b.2. Si tinguérem en compte sols aquestes dues veus, de quin estil de polifonia es tractaria? _____

---

b.3. Creus que la veu superior es mou al mateix ritme i melodia que les dues inferiors, o creus que va d'una manera més lliure? _____

---

b.4. L'idioma usat en aquest motet és el francès. Observa el text de cada veu i indica si hi trobes cap peculiaritat. _____

L'Ars Nova (segle XIV fins al Renaixement)

Audició 13

Missa de Notre Dame Guillaume de Machaut

- a.** Es tracta d'un motet a 4 veus; creus que totes porten el mateix ritme (polifonia homofònica) o, per contra, cada veu sol portar un ritme i una melodia independent (polifonia contrapuntística)?
_____
- b.** Com el seu nom indica, es tracta d'una missa; ara bé, Machaut fa servir un cant gregorià conegut al qual afegeix més veus. Escolta atentament el text i contesta:
- b.1.** Creus que totes les veus canten el mateix text? _____ Quina diferència trobes respecte de la forma de treballar els textos en el motet anterior? _____
_____
- b.2.** Escribeu el text cantat. Tingues en compte que ho fan de forma melismàtica (amb vocalitzacions llargues) i, per tant, només diuen una paraula. _____
_____
_____
- b.3.** Recorda els cants que formaven part de la missa en el cant gregorià: apareixia aquest text? _____ Escribeu-ne el significat. _____
_____
_____

3.3. ASSIMILEM CONCEPTES

En aquest apartat faràs diferents activitats sobre totes les qüestions tractades al llarg de la unitat, d'aquesta manera assimilaràs i consolidaràs els continguts estudiats.

1. Perquè pugues repassar diferents aspectes relacionats amb la música de l'Edat mitjana, respon les qüestions següents:

1. **Amb la R:** quan, durant la interpretació del cant gregorià, hi ha una alternança entre el cantant solista i el cor, diem que es tracta d'un cant _____
2. **Amb la O:** nom de la primera forma polifònica en què a una veu se li n'afegeix una altra superior a distància de 4a o 5a _____
3. **Amb la M:** quan una síl·laba del text d'un cant gregorià correspon a diversos sons, es diu que es tracta d'un estil _____
4. **Amb la C:** nom del tipus de cant que és realitzat per veus soles sense acompanyament instrumental _____
5. **Amb la M:** cognom d'un teòric important i compositor pertanyent al període de l'Ars Nova _____

6. **Amb la T:** nom de la pauta usada per a representar de forma gràfica els sons dels cants gregorians _____

7. **Amb la L:** cognom d'un important compositor i teòric pertanyent al període de l'*Ars Antiqua* _____

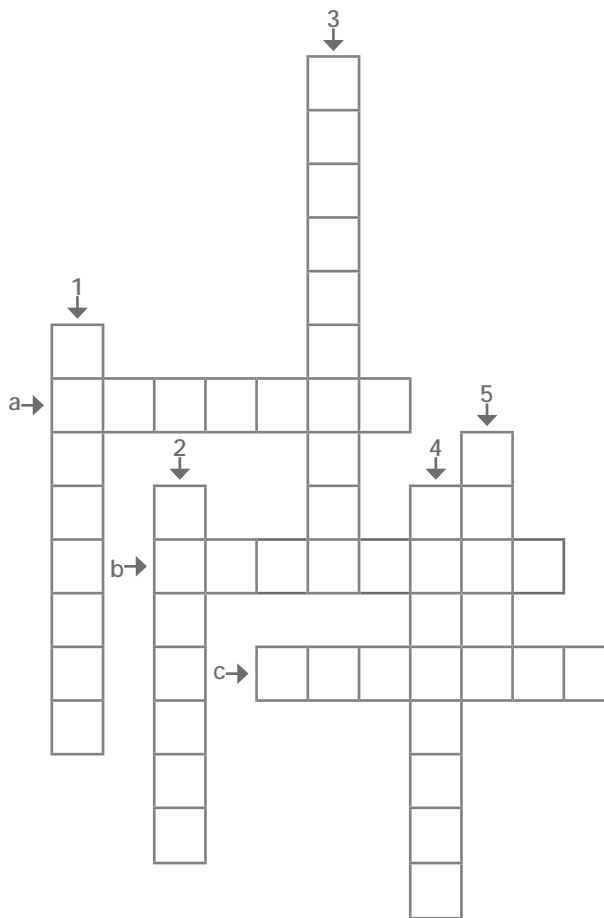
2. Troba les paraules que apareixen en aquestos mots encreuats i descobriràs alguns dels aspectes històrics i socioculturals referits a l'Edat mitjana.

1. Nom amb què es coneix la música religiosa i que es converteix en el cant oficial de l'Església catòlica

_____

2. Nom del Papa que s'encarrega d'unificar i recopilar tota la música religiosa

_____

3. Llocs on, fonamentalment, es desenvolupa la vida cultural a l'Edat mitjana _____

4. Nom de la primera compositora bizantina del segle IX que va escriure un himne de penitència a Maria Magdalena. _____

5. En el cant gregorià, quan cada síl·laba coincideix amb un únic so es diu que poseeix un estil _____

6. Nom d'una abadessa de Constantinoble que en el segle IX compona un cànon de nou seccions dedicat a la Verge. _____

a. Nom de l'art que s'identifica amb l'ambient fosc i ombrívol de l'Edat mitjana _____

b. Nom del gènere a què pertany el cant gregorià _____

c. Nom que rebia la gent que anava de vila en vila i de castell en castell oferint números amb animals ensinistrats mentre interpretaven cançons _____

3. A continuació sentiràs 3 audicions diferents d'aquest període. Es tracta d'un cant gregorià, d'una cançó del moviment trobadoresc i d'una altra de l'Ars Nova. Esbrina l'estil de cadascuna i explica per què l'has triat.

 Audició 14

ESTIL: _____

JUSTIFICACIÓ: _____

 Audició 15

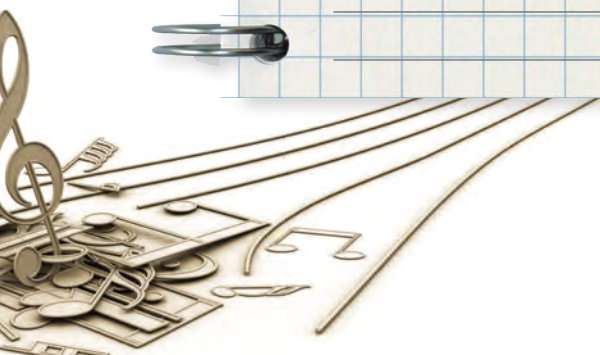
ESTIL: _____

JUSTIFICACIÓ: _____

 Audició 16

ESTIL: _____

JUSTIFICACIÓ: _____

BLOC 4 INFLUÈNCIA DE L'ÈPOCA EN LA MÚSICA

4.1. INFLUÈNCIA DE L'EDAT MITJANA EN LA MÚSICA

1. Escriu el número de l'estil musical al qual pertany cada músic o grup:

1 Música pop	2 Heavy metal	3 Rock espanyol
4 Música celta	5 Música experimental	
6 Cantautors	7 Cançó protesta	

___ Joan Báez	___ OMD	___ Rozalén
___ Hevia	___ Pedro Guerra	___ Temptation
___ Cèltica	___ Épica	___ Leonard Cohen
___ Carlos Núñez	___ Bob Dylan	___ Blint
___ Tierra Santa	___ Gregorian	
___ Ñu	___ Corvux Corax	
___ Neil Diamond	___ Enigma	

2. La temàtica i els elements medievals són presents en la música de diversos grups i músics actuals. Amb les pistes que et facilitem, troba el seu nom.

- Amb la **C**: Grup que empra instruments ancestrals de cultures antigues. _____
- Amb la **T**: Nom del grup que en les seues cançons dedica lletres a les Croades, el Cid o a la Reconquesta. _____
- Amb la **H**: Nom del músic que empra en les seues cançons i instruments molt antics i tradicionals com les gaites. _____
- Amb la **G**: Grup que fusiona el cant gregorià amb sons electrònics, *dance* i diverses bases rítmiques. _____
- Amb la **R**: Cantautora de gran èxit, a través d'una música comercial i amb lletres molt properes a la gent. _____
- Amb la **O**: Grup de música pop que va dedicar una cançó a Juana de Arco. _____
- Amb la **D**: Cognom del cantautor internacional representant de la cançó protesta. _____

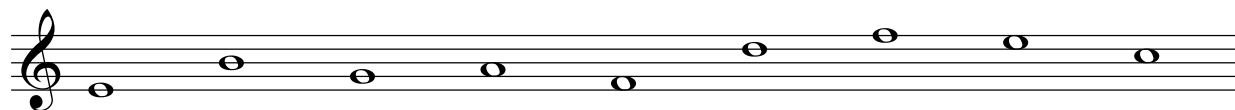
BLOC 5 CREACIÓ I IMPROVISACIÓ MUSICAL

5.1 CREACIÓ MUSICAL

5.1.1. L'ALTURA

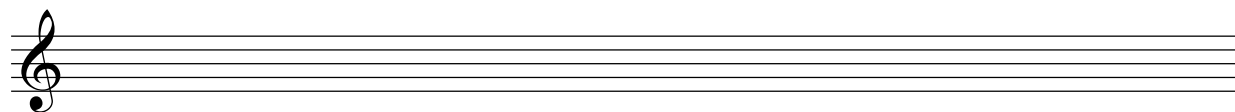
Les notes musicals

1. Escriu el nom dels sons següents. Observa que estan col·locats de forma ascendent.

_____

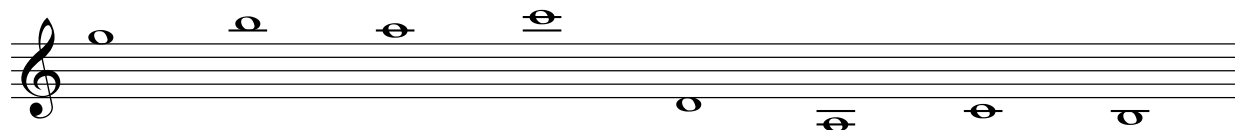
2. Escriu en el pentagrama els sons indicats.

FA LA RE' RE DO DO' FA' MI' SI SOL MI

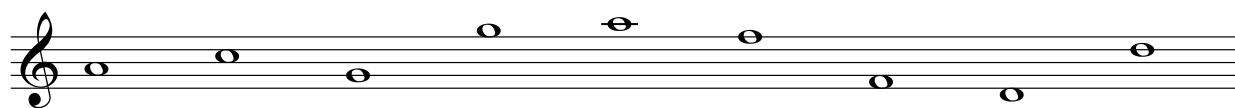
Línies i espais addicionals

3. Escriu el nom dels sons escrits en línies i espais addicionals.

_____

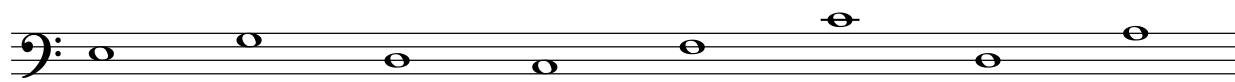
4. Escriu el nom dels sons que apareixen en el pentagrama següent.

_____

Les claus

5. Escriu el nom de les notes següents en clau de Fa. Observa que estan en ordre descendent.

_____

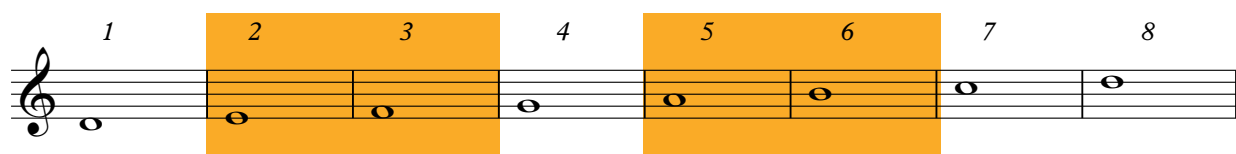

5.2. CREACIÓ I IMPROVISACIÓ

1. IMPROVISACIÓ. Durant l'Edat mitjana es va dur a terme una reorganització del sistema modal, basat en els antics set modes grecs (jònic, dòric, frigi, lidi, mixolidi, eòlic i locri), originalment disposats en sentit descendent i que, ara disposats de manera ascendent, passen a anomenar-se modes eclesiàstics medievals. Els sons que conformen els vuit modes són el resultat de tocar sols les teclades blanques del piano, començant en una determinada tecla blanca cada vegada i pujant tecla per tecla. La successió de tons i semitons és diferent per a cada un dels modes, d'ahí el seu caràcter i sonoritat especial.

En aquest cas ens centrarem en el mode **dòric**, el segon dels antics set modes grecs de l'escala major. Aquest es forma començant i finalitzant l'escala major des de la segona nota: RE.

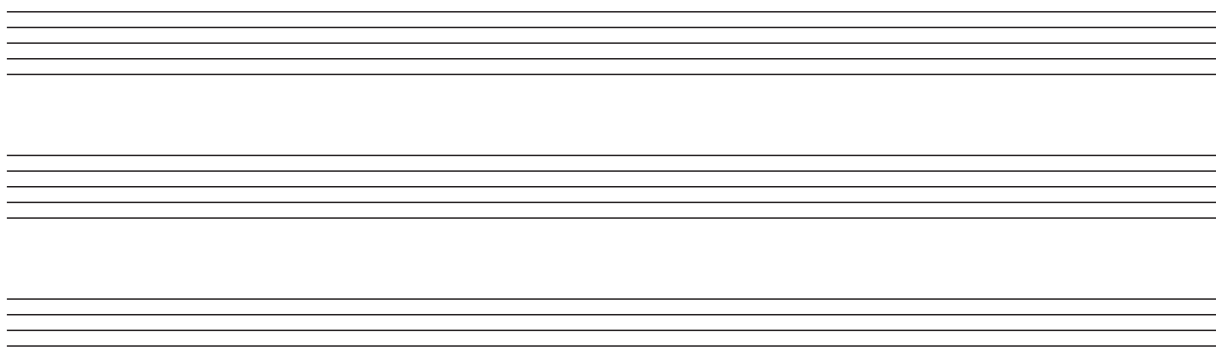
Observa que els semitons es troben en el mode dòric entre els II-III i VI-VII graus.

El mode dòric és un dels modes més comuns en estils com el rock, jazz, *funk* o música fusió i en la música celta és comú emprar aquest mode. Es caracteritza per tindre un so prou melancòlic, obscur i suau, però amb una barreja entre feliç i trist.

a. Intenta improvisar una melodia emprant els sons del mode dòric. Recorda que, encara que siga una activitat lliure, has de buscar algun sentit melòdic i no fer les notes a l'atzar. Desperta l'artista que portes dins i gaudeix de la teua creació.

2. COMPOSICIÓ. Ara que ja estàs familiaritzat amb la sonoritat d'aquest mode, inventa una melodia que sigues capaç d'interpretar amb la base musical que acompanya aquesta activitat.

5.5. RECURSOS DIGITALS

Reforça i amplia els continguts d'aquesta unitat realitzant en el teu ordinador les activitats interactives que et proposem.

UNITAT 2 LA POLIFONIA ES POSA DE MODA

El Renaixement

BLOC 1 CONTEXTOS I CULTURES MUSICALS

1. Entre les opcions que t'ofereim, tria la resposta correcta per a cadascun dels enunciats plantejats.

Cronologia del Renaixement.

- El Renaixement se situa cronològicament entre els segles XX i XXI.
- El Renaixement és un període històric que abraça els segles XV i XVI.
- El Renaixement és un període històric que va del segle XIV al XVI.

Fets més importants d'aquest període.

- Entre els aspectes més rellevants ocorreguts en aquest període destaquen: la invenció del llibre, el descobriment d'Àsia i la configuració dels pobles.
- Entre els aspectes més rellevants ocorreguts en aquest període destaquen: la invenció de la impremta, el descobriment d'Amèrica i la configuració dels estats.
- Entre els aspectes més rellevants ocorreguts en aquest període destaquen: la invenció del llibre i el descobriment d'Amèrica.

La nova concepció de la societat i de la religió.

- La concepció cristiana medieval en què Déu era el centre de l'Univers (teocentrisme) és substituïda per una nova concepció en què l'ésser humà és el centre de l'Univers (antropocentrisme).
- La concepció cristiana medieval en què Déu era el centre de l'Univers (antropocentrisme) és substituïda per una nova concepció en què l'ésser humà és el centre de l'Univers (teocentrisme).
- La concepció cristiana medieval en què l'ésser humà era el centre de l'Univers (antropocentrisme) és substituïda per una nova concepció en què Déu és el centre de l'Univers (teocentrisme).

La distribució de la música i de l'art en el Renaixement.

- En aquesta època sorgeixen els "mecenes", que són gent humil i amb escàs poder adquisitiu que per a poder subsistir patrocinen i protegeixen les arts.
- En aquesta època sorgeixen els "mecenes", que solen ser nobles i clergues procedents de famílies riques que es converteixen en patrocinatoris i protectors de les arts.
- En aquesta època sorgeixen els "mecenes", que són els artesans que fan els instruments musicals.

2.1. LA MÚSICA RELIGIOSA EN EL RENAIXEMENT

Audició 1

Ave Maria Tomás Luis de Victoria

Aquesta obra és un motet dels més importants d'aquest període i usat, fonamentalment, en la litúrgia catòlica. L'autor d'aquesta obra ha estat un dels compositors espanyols més importants.

Ave Maria

«Ave Maria
 Gratia plena, gratia plena.
 Dominus tecum, dominus tecum
 Benedictatu, in mulieribus,
 et benedictus fructus ventris tui
 Jesus Christus
 Sancta Maria Mater Dei
 Sancta Maria Mater Dei
 Ora pro nobis, ora pro nobis
 Peccatoribus
 nunc et in hora mortis nostrae
 Amen, amen.»

Ave Maria

Déu vos salve Maria,
 plena de gràcia,
 el Senyor és amb tu.
 Beneïda tu eres entre totes les dones,
 i beneït és el fruit del teu ventre
 Jesús.
 Santa Maria, mare de Déu,
 Santa Maria, mare de Déu,
 prega por nosaltres
 pecadors,
 ara i en l'hora de nostra mort.
 Amén, amén.

1. CARÀCTER

Tot i que la música segueix estant vinculada al culte religiós, adquireix una major expressivitat que el cant gregorià.

a. Entre les frases següents, assenjala quines et semblen més adequades a l'obra que has sentit.

- Aquesta música sembla que haja estat creada per a la dansa.
- Té un caràcter profund i místic.
- Produeix una sensació d'expressivitat dramàtica.
- Es tracta de música usada en aquesta època per a la diversió.

2. GÈNERE

És una música de gènere funcional (per encàrrec), ja que el compositor sol estar al servei d'un mecenes: nobles i clergues procedents de famílies riques i poderoses, que es van convertir en patrocinadors i protectors de les arts i que tenien els músics al seu servei.

Gran part de la vida compositiva de Tomás Luis de Victoria va tindre lloc a Espanya sota la protecció de Felip I. Mentre era capellà i mestre de capella del convent de les Descalces Reials, va estar al servei de l'emperadriu Maria, germana del monarca.

a. Podem dir que la música d'aquest compositor renaixentista pertany al gènere funcional?

Per què? _____
_____
_____

En aquesta època es pretén imitar l'antiguitat clàssica. L'ús del llatí pren força amb molts escriptors, filòsofs, etc. Continua la tradició medieval de considerar-la llengua oficial de l'Església catòlica.

b. Observa el text original de l'obra i indica la llengua en què està escrit. _____

Per què fan servir aquesta llengua i no una altra? _____
_____
_____

3. MOVIMENT I COMPÀS

Els accents musicals els segueix marcant el text, tot i que ara tenen una major regularitat i ordre (necessari perquè les veus encaixen verticalment). Aquest tipus d'ordenació mètrica rep el nom de "tactus".

Observa que en la partitura renaixentista les quatre veus estan disposades de forma diferent a com apareixen en l'actual. En la del segle XVI estan escrites per separat, mentre que en l'actual estan disposades en sentit vertical.

Soprano

Tenor

Alt

Baix

Tu pauperum refugium

Soprano
Tu pau-pe-rum re-fu-gi-um tu lan-guo-

Alt
Tu pau-pe-rum re-gu-gi-um tu lan-guo-

Tenor
Tu pau-pe-rum re-fu-gi-um tu lan-guo-

Baix
Tu pau-pe-rum re-fu-gi-um tu lan-guo-

- a. Recorda que en l'Edat mitjana s'escrivia la música en tetragrama. Creus que es manté aquest costum en el Renaixement? _____ Explica per què.

- b. Si en l'Edat mitjana pràcticament les figures no tenien pliques, observaràs que en el Renaixement en tenen quasi totes; ara bé, quina diferència trobes entre els caps? _____

- c. Pel que fa a les línies divisòries, fes una comparació amb l'escriptura actual. _____

- d. En què es basen per a dur el ritme i l'accentuació amb una certa regularitat i ordre? _____

---

4. DINÀMICA I MATISOS

Tot i que encara no hi ha les indicacions de matís en les partitures, en les interpretacions es realitzen canvis d'intensitat per a donar més expressivitat a certs passatges.

- a. Creus que aquesta partitura té indicacions de matisos (*p-m.f-ff...*)? _____

- b. D'acord amb les teues observacions, quan es realitzen canvis d'intensitat en l'audició, a què es deuen? _____

---

5. INSTRUMENTACIÓ

Els cors estaven formats només per hòmens, ja que les veus femenines estaven prohibides dins de les esglésies. Els hòmens que cantaven les veus agudes feien servir el falset. Alguns van arribar a perfeccionar aquesta tècnica fins a tal punt que els oients arribaven a pensar que es tractava de veus interpretades per dones. Cap al final del Renaixement es prohibeix la presència de cantants casats a la Capella Pontifícia, i des d'aleshores els *falsetistes* comencen a ser substituïts per *castrats*.

L'ús d'instruments també estava mal vist per l'Església catòlica, ja que pensaven que podria desviar l'atenció del text sagrat interpretat, que era realment la cosa més important per a ells.

- a. En aquest enregistrament, com que és relativament recent, les veus agudes són interpretades per dones; creus que succeïa el mateix en l'època renaixentista? _____ Explica la raó.

- b. A més de les veus, escoltes algun acompanyament instrumental? _____

- c. Quin nom rep aquesta forma de cantar? _____

- d. Per què feien servir únicament aquest tipus d'agrupació? _____

---

6. MELODIA

Aquest tipus de cants no busca el lluïment dels cantants, sinó la fusió de les veus. Això obstant, una línia melòdica independent perdria sentit si s'interpretara sola.

- a. Creus que destaca alguna veu de forma molt significativa? _____

- b. Per què consideres que és així? _____

---

7. TEXTURA

Hi ha un gran desenvolupament de la textura polifònica (diverses melodies que sonen de forma simultània). En una mateixa obra, de vegades, se solen usar parts en polifonia contrapuntística (en la qual les diferents veus repeteixen les paraules, que apareixen de forma esglaonada), amb parts en polifonia homofònica (en la qual les veus canten el mateix text a la vegada).

Audició 2

La textura usada és _____

Audició 3

La textura usada és _____

8. FORMA

L'Església catòlica desenvolupa fonamentalment dues formes musicals: la missa i el motet.

- a. Observa el text de les següents partitures (transcrites) i indica quines corresponen a una missa i quines a un motet explicant el perquè. _____

_____

_____

_____

_____

Partitura 1

INTROITUS

Soprano Ky - ri - e e - lei - son, Ky - ri - e e - lei -

Alti Ky - ri - e e - lei - son, Ky - ri - e e - lei -

Tenor Ky - ri - e e - lei - son, Ky - ri - e e - lei - son, Ky - ri - e e -

Bass Ky - ri - e e - lei - son, Ky - ri - e e - lei - son, Ky - ri - e e -

Partitura 2

Cantus Ve - re lan - guo - res no - stros i - pse tu -

Altus Ve - re lan - guo - res no - stros i - pse tu -

Tenor Ve - re lan - guo - res no - stros, i - pse tu - (en 1578 hay una variante)

Bassus Ve - re lan - guo - res no - stros, i - pse tu - lit

2.2. LA MÚSICA PROFANA EN EL RENAIXEMENT

Audició 4

Ay, triste que vengo Juan del Encina

Aquesta obra és una pavana (dansa renaixentista) interpretada per dues veus femenines i una masculina, i té un acompanyament instrumental. Encara que realment és un villancet amb un tractament de dansa. Ha estat extret d'un poema d'amor cortés, recollit en el Cancionero de *Palacio*.

¡Ay, triste que vengo,
vencido d'amor,
magüera pastor!

Más sano me fuera
no ir al mercado,
que no que viniera
tan aquerenciado;
que vengo cuitado,
vencido d'amor,
magüera pastor.

Di jueves en villa
viera una doñata;
quise requerilla,
y aballó la pata:
aquella me mata
vencido d'amor,
magüera pastor.

Ai, trist que vinc,
vençut d'amor,
malgrat ser pastor!

Més sa em fora
no anar al mercat,
que no que en vinguera
tan enamorat;
que vinc afligit,
vençut d'amor,
malgrat ser pastor!

Dijous a la vila
va vindre una dona;
vaig voler requerir-la (pretendre-la)
i mogué el peu (en senyal de desaprovació)
aquesta em mata
vençut d'amor,
malgrat ser pastor!

- a. La música profana del Renaixement intenta reflectir les preocupacions i emocions humanes amb una funció civil i lúdica. Llegeix la lletra i explica breument de què tracta. _____
_____
_____
- b. La llengua usada és la vernacla (vulgar, pròpia de cada país), ja que és una música que busca una ràpida difusió i comprensió. Quina llengua s'hi usa? _____
- c. Aquesta música està influïda pel ritme d'una pavana; saps que és la pavana?
- Una au semblant al paó
  - Un tipus de música religiosa
  - Una dansa renaixentista
  - Una arma de guerra

d. Recorda que encara no existien les indicacions de matís; però en l'audició religiosa es podien apreciar canvis d'intensitat que eren fruit de la intenció d'aconseguir una major expressivitat. Fes una comparació respecte de la dinàmica, amb l'audició *Santa Maria*, i indica quina té major canvi dinàmic i explica per què. _____

_____

e. Pel que fa a la instrumentació usada, hi ha notables diferències si la comparem amb la música religiosa:

e.1. Indica la diferència que trobes pel que fa a les veus que hi intervenen. _____

_____

e.2. Quant a la instrumentació, també hi ha un canvi molt notable. Com és? _____

_____

e.3. Ocorria el mateix durant l'Edat mitjana? _____

f. Com que la major part de les cançons estaven dedicades a la dansa, solen ser d'una gran riquesa melòdica. No obstant això, es tracta de cançons que no tenien una gran exigència en la tècnica vocal. D'entre aquestos tipus de línia melòdica, assenyala la més adequada.

Línia melòdica en ziga-zaga (gran ondulació)

Tipus no melòdic

Línia melòdica d'ondulació suau

Línia melòdica plana

g. La textura predilecta d'aquesta època és la polifonia, si bé és cert que en la música profana es realitza de forma més senzilla que en la religiosa. Quin tipus de polifonia fa servir aquesta obra? _____

_____

h. Hi ha un gran desenvolupament de la música en forma de dansa. Aquesta cançó és un exemple d'una dansa anomenada pavana. Escriu el nom d'altres danses renaixentistes. _____

_____

2.3. CONEIX ELS INSTRUMENTS DEL RENAIXEMENT

a. Relaciona els instruments següents amb la família corresponent.

1 Corda

Timbala

2 Vent

Clavicordi

Pifre

3 Percussió

Saltiri

Naqqara

Bombarda

Audició 5

Guárdame las vacas L. de Narváez

- b. L'instrument que sona en aquesta audició era molt apreciat a Espanya; podem dir-ne que la sonoritat és semblant a la del llaüt.

Escolta amb atenció i indica el seu nom i la família a què pertany. _____

Audició 6

Recercada D. Ortiz

- c.1. En aquesta audició podràs apreciar el so de dos instruments renaixentistes. Atenent la seua sonoritat, podries indicar-ne la família? _____

- c.2. Si n'has encertat la família instrumental, podràs aventurar el nom dels instruments. _____

Audició 7

Canario C. Negri

- d. En aquesta audició apareixen dos instruments de vent, però de quins instruments es pot tractar? _____

2.4. ORDRENM CONCEPTES

- a. Usa convenientment les paraules que et facilitem a continuació i obtindràs un resum amb les principals característiques de la música religiosa (M.R.) i de la música profana (M.P.) del Renaixement.

tactus, expressivitat, llatí, femenines, masculines, homofònica, fusió, emocions, vulgars, coral, plana, dansa, motet, villancets, intensitat, *cappella*, *chanson*, polifònica, senzilla, riquesa, mecenes

Caràcter

M. R. La música adquireix una major _____ que el cant gregorià.

M. P. És una música que intenta reflectir les preocupacions i _____ humanes, amb una funció civil i lúdica.

Gènere

M. R. És una música de gènere funcional, ja que el compositor sol estar al servei d'un _____.

La llengua usada és el _____

M. P. Les llengües usades són les _____ (pròpies de cada país), ja que és una música que ha de tindre una ràpida difusió i comprensió.

Moviment i compàs

M.R. Els accents musicals els segueix marcant el text, tot i que ara tenen una major regularitat i ordre (la qual cosa és necessària perquè les veus encaixen verticalment). Aquest tipus d'ordenació mètrica rep el nom de _____.

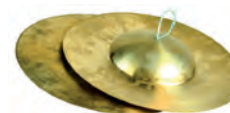
M.P. Ritme uniforme per la influència de la _____.

Dinàmica i matisos

M.R. Encara que no hi ha les indicacions de matís en les partitures, en les interpretacions es realitzen canvis de _____ per a donar més expressivitat a certs passatges.

M.P. Té pocs canvis, i fa servir majoritàriament una dinàmica _____.

Instrumentació

M.R. Són cants interpretats exclusivament per veus _____, sense acompanyament d'instruments, és a dir, a _____.

M.P. En les cançons es fa ús de veus masculines i _____, així com de tots els instruments de l'època.

Melodia

M.R. Aquest tipus de cants no busca el lluïment dels cantants, sinó la _____ de les veus. Això no obstant, una línia melòdica independent perdria sentit si s'interpretara sola.

M.P. Com que la major part de les cançons es dediquen a la dansa, solen ser de gran _____ melòdica.

Textura

M.R. Hi ha un gran desenvolupament de la textura _____. En una mateixa obra, de vegades, se solen usar parts en polifonia contrapuntística amb parts en polifonia _____.

M.P. En la música profana també predomina la textura polifònica, tot i que d'una forma més _____.

Forma

M.R. Església catòlica: missa i _____.

Església protestant: _____ luterà, himne anglicà i *Laudi spirituali*.

M.P. Danses, _____, madrigals i _____.

BLOC 3 ALTRES DADES D'INTERÉS

3.1. FORMES RELIGIUSES PROTESTANTS D'AQUEST PERÍODE

En aquesta època, l'Església cristiana es va dividir i va donar lloc a l'Església catòlica i a l'Església protestant. Aquesta circumstància va fer que cadascuna tinguera els seus propis cants.

1. De les diferents formes musicals que apareixeran a continuació, indica el país a què pertanyen i l'idioma amb què s'interpreten.

1 Coral Luterà	☐ Itàlia	_____
2 Himne Anglicà	☐ Alemanya	_____
3 <i>Laudi spirituali</i>	☐ Anglaterra	_____

3.2. FORMES PROFANES D'AQUEST PERÍODE

Las formes profanes també van ser importants en aquest període, i en destaquen algunes segons el país de procedència.

2. En l'activitat següent hauràs de relacionar cadascuna de les formes musicals que apareixeran amb el seu i amb la temàtica corresponent.

1 Madrigal	☐ Espanya	☐ No és una cançó de Nadal
2 <i>Chanson</i>	☐ Itàlia	☐ Reflecteix els sentiments humans
3 Villancet	☐ França	☐ Reflecteix les virtuts dels cavallers

3.3. QUÈ PASSAVA A ESPANYA?

3.4. COMPOSITORS I COMPOSITORES DEL RENAIXEMENT

Aquesta època és considerada el Segle d'Or de la música espanyola, amb compositors molt importants, fins i tot a nivell internacional; a més, van sorgir diverses escoles importants.

3. Relaciona els compositors que apareixen a continuació amb l'escola corresponent.

☐ Cristóbal de Morales	1 Escola Catalana
☐ Tomás Luis de Victoria	2 Escola Andalus
☐ Joan Pujol	3 Escola Castellana
☐ Francisco Guerrero	
☐ Mateo Fletxa	
☐ Juan del Encina	

4. En aquesta sopa de lletres s'hi troben 2 noms de cançoners, 2 formes profanes i 2 cognoms de compositors espanyols.

S I E N I S P I T R I T R E
O I T E M O W T R L N S I S
M O U A M E S R L I V O P T
E P S P L S I E I P R N E M
R E N O S T C M N L O I S A
S T R A N A T S C S R S A D
T O P S N N L I N I E T K R
R A W I R G O A A S R S W I
M O D A P L H T I A R O O G
S E T I M C L S C N E K T A
M I S K M I L E R P U J O L
O W S T O X A T O O G L S I

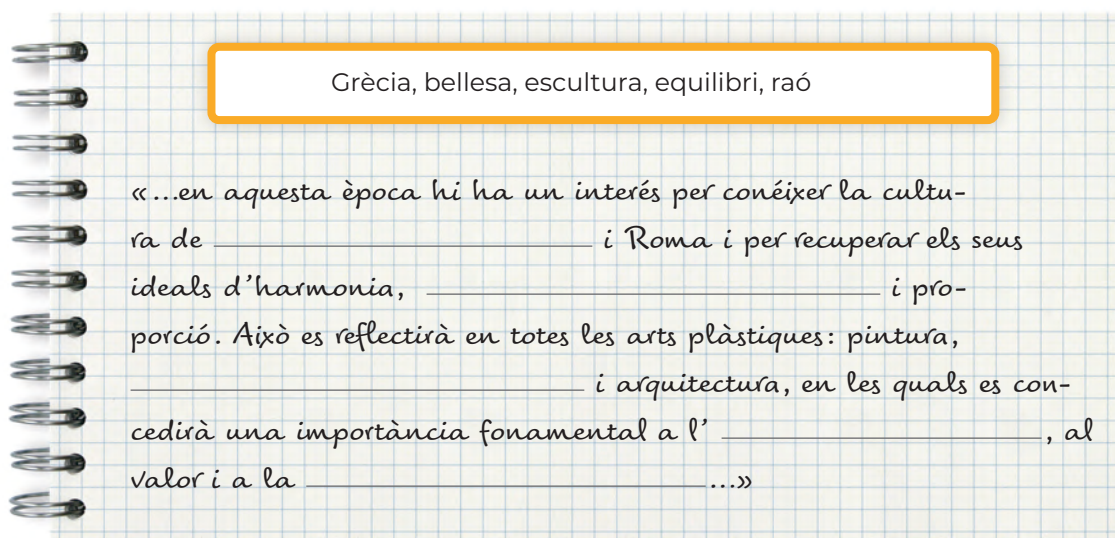
3.5. ASSIMILEM CONCEPTES

En aquest apartat respondràs diferents activitats sobre totes les qüestions tractades al llarg de la unitat, d'aquesta manera assimilaràs i consolidaràs els continguts estudiats.

5. Assenyala amb una V (veritable) o amb una F (fals) el període cronològic al qual pertany el Renaixement:

Del segle IX al XVI   De l'any 1300 al 1600   Segles XV i XVI   De l'any 900 al 1500

6. Col·loca de manera adequada les paraules que apareixen a continuació en el text següent, i comprendre's per què es coneix aquest període de la història amb el nom de Renaixement.

Grècia, bellesa, escultura, equilibri, raó

«...en aquesta època hi ha un interès per conèixer la cultura de _____ i Roma i per recuperar els seus ideals d'harmonia, _____ i proporció. Això es reflectirà en totes les arts plàstiques: pintura, _____ i arquitectura, en les quals es concedirà una importància fonamental a l'_____, al valor i a la _____...»

7. Si respos les qüestions següents, aconseguiràs assimilar diversos dels conceptes bàsics relatius a aquest període de la història. Per a facilitar-te aquesta tasca, t'ajudarem donant-te la primera lletra de cada solució.

- 1. Amb la D:** En el món medieval, qui era considerat el centre de l'Univers? _____
- 2. Amb la H:** En el món renaixentista, qui simbolitza el centre de l'Univers i la mesura de totes les coses? _____
- 3. Amb la I:** Quin element tècnic apareix en aquesta època que ens permetrà la transmissió i difusió del coneixement, d'una forma desconeguda fins llavors? _____
- 4. Amb la M:** Quin nom reben les famílies poderoses que, com els Mèdici o els Sforza, mantenen els artistes d'aquesta època? _____
- 5. Amb la P:** En l'aspecte religiós té lloc un fet que marca el desenvolupament posterior de l'Església i que té com conseqüència la divisió dels cristians en dues faccions: l'Església catòlica i l'Església _____
- 6. Amb la H:** quin és el nom del corrent cultural que situa l'home com a centre de l'Univers i com a mesura de totes les coses? _____

Ara que ja coneixes totes les respostes, intenta localitzar-les en aquest embolic de lletres.

8. Tot seguit sentiràs 3 audicions diferents d'aquest període. Indica el gènere (religiós o profà) i justifica les respostes.

 Audició 8

ESTIL: _____

JUSTIFICACIÓ: _____
_____
_____
_____

 Audició 9

ESTIL: _____

JUSTIFICACIÓ: _____
_____
_____
_____

 Audició 10

ESTIL: _____

JUSTIFICACIÓ: _____
_____
_____
_____

BLOC 4 INFLUÈNCIA DE L'ÈPOCA EN LA MÚSICA

4.1. INFLUÈNCIA DEL RENAIXEMENT EN LA MÚSICA

1. Escriu el nom de l'estil musical a què pertany cada músic o grup:

1 Música disco   2 Estil jazz   3 Estil pop   4 Gòspel

5 Estil líric

Edwin Hawkins

Manhattan Transfer

Bee Gees

Il Divo

Backstreet Boys

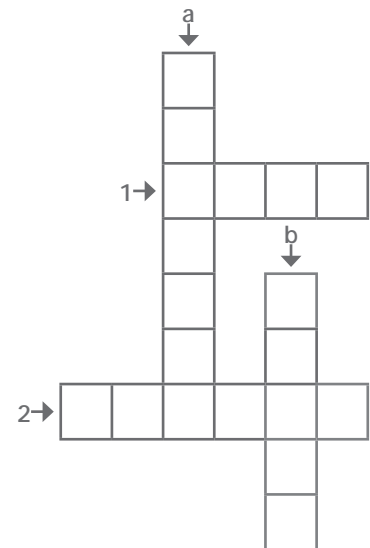
2. Amb les pistes que et facilitem, troba el nom del grup i completa els mots encreuats següents.

a. Amb la **B**: Grup pop integrat per quatre genis de Liverpool que empraven en les seues composicions les veus amb un tractament coral. _____

b. Amb la **Q**: Grup anglés dirigit per Freddie Mercury que era capaç de barrejar cors operístics amb un so de rock intens, i parts de gran sensibilitat. _____

1. Amb la **A**: Grup suec de música pop dels 70, que afegia a les seues melodies importants parts corals amb veus femenines i així aconseguia èxits com ara *Mamma Mia* o *Chiquitita*. _____

2. Amb la **G**: Estil musical que significa paraula de Déu i que reflecteix els valors de la vida cristiana i que vol apropar els fidels a Déu.

3. Uneix cada cançó amb el seu cantant o grup corresponent.

Bohemian Rhapsody

Oh happy day

Under Pressure

Stayin' alive

Candy

Dancing Queen

Nessun Dorma

Everybody

1 *Queen*

2 *The Beatles*

3 *Abba*

4 *Bee Gees*

5 *Manhattan Transfer*

6 *Il Divo*

7 *Backstreet Boys*

8 *Edwin Hawkins*

BLOC 5 CREACIÓ I IMPROVISACIÓ MUSICAL

5.1 CREACIÓ MUSICAL

5.1.1. ELS COMPASSOS

1. Completa.

- El número superior d'un indicador de compàs ens indica la _____ de figures que poden entrar entre dos _____.
- El número inferior, el tipus de _____.

2. Escriu la numeració corresponent a aquestos compassos.

Exemple: $\frac{2}{4} = \text{p}$ $\frac{6}{8} = \square$ $\frac{9}{8} = \square$ $\frac{3}{4} = \square$ $\frac{2}{2} = \square$

$\frac{3}{2} = \square$ $\frac{3}{16} = \square$ $\frac{12}{8} = \square$ $\frac{4}{4} = \square$ $\frac{6}{16} = \square$

3. Contesta les qüestions següents relacionades amb l'activitat anterior.

- Quantes negres completen un temps de $\frac{2}{4}$? _____
- Quantes corxeres completen un compàs de $\frac{6}{8}$? _____
- Quantes corxeres completen un compàs de $\frac{9}{8}$? _____
- Indica una figura que ocupe un compàs complet de $\frac{3}{4}$ _____
- Quina figura completa un temps en el compàs de $\frac{2}{2}$? _____
- Quantes blanques caben en un compàs de $\frac{3}{2}$? _____
- Quantes semicorxeres caben en un compàs de $\frac{3}{16}$? _____
- Quantes corxeres caben en un compàs de $\frac{12}{8}$? _____
- Indica una figura que ocupe un compàs complet de $\frac{4}{4}$ _____
- Quantes corxeres caben en un compàs de $\frac{6}{16}$? _____

4. Completa.

- El número superior d'un compàs, a més d'indicar la quantitat figures que el completen, també ens diu la _____ de temps o _____ en què es pot dividir.

5. Dels compassos següents, indica quin és simple (S) o compost (C).

$\frac{3}{4}$	$\frac{6}{8}$	$\frac{2}{2}$	$\frac{6}{16}$	$\frac{4}{4}$
_____	_____	_____	_____	_____

6. Indica el número de temps que tenen els compassos següents.

7. En les partitures següents, les figures no estan agrupades de forma adequada. Copia-les correctament en el pentagrama de baix.

a.

b.

Línies divisòries

8. Escribe línies divisòries.

a.

b.

c.

9. Completa amb les figures que consideres convenient.

a.

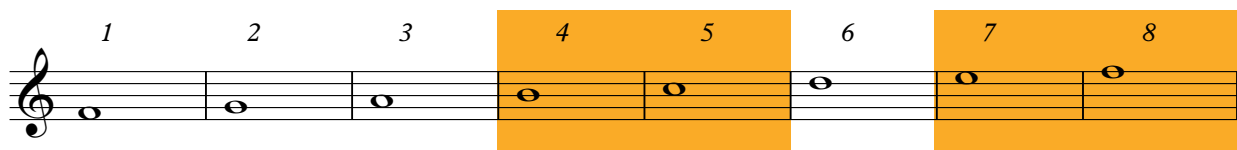
b.

5.2. CREACIÓ I IMPROVISACIÓ

1. IMPROVISACIÓ. En el Renaixement segueix imperant la música modal. Recorda que els sons que conformen cada un dels modes són el resultat de tocar solament les tecles blanques del piano, començant en una determinada tecla blanca cada vegada i pujant tecla per tecla. La successió de tons i semitons és diferent per a cada un dels modes, d'ahí el seu caràcter i sonoritat especial.

En aquest cas ens centrarem en el mode **lidi**, el quart dels antics set modes grecs de l'escala major. En aquest cas, es forma començant i finalitzant l'escala major des de la quarta nota: FA.

Observa que els semitons es troben en el mode lidi entre el IV-V i VII-VIII graus.

El mode lidi es caracteritza per tindre un so brillant que evoca una sensació de grandesa i per tant resulta molt adequat per a bandes sonores de pel·lícules i videojocs.

a. Intenta improvisar una melodia emprant els sons del mode lidi. Recorda que, encara que siga una activitat lliure, has de buscar algun sentit melòdic i no fer les notes a l'atzar. Desperta l'artista que portes dins i gaudeix de la teua creació.

2. COMPOSICIÓ. Ara que ja estàs familiaritzat amb la sonoritat d'aquest mode, inventa una melodia que sigues capaç d'interpretar amb la base musical que acompanya aquesta activitat.

Handwriting practice lines for musical notation, consisting of four sets of five-line staves.

5.5. RECURSOS DIGITALS

Reforça i amplia els continguts d'aquesta unitat realitzant en el teu ordinador les activitats interactives que et proposem.